

5. Нестеренко С. С. Міжнародно-правовий захист прав людини при здійсненні екстрадиції: монографія. Одеса : Фенікс, 2011. 192 с.

6. Березняк В.С. Екстрадиція як інститут кримінально-процесуального права країни: Дніпропетровськ, 2009. 253 с.

7. Тертишник В. М. Кримінальний процес України. Особлива частина. К.: Алерта, 2014. 420 с.

Чумакова Н.С.

студентка,

Севєродонецький інститут ПрАт

«ВНЗ «Міжрегіональна академія управління персоналом»

ОРГАНІЗАЦІЯ СУДОУСТРОЮ ТА СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ І НАПРЯМИ ЇЇ РЕФОРМУВАННЯ

Судова реформа, що проводиться і поки не завершена в нашій країні, загострила інтерес до організації судустрою та судочинства в Україні, їх генезису, основних етапів еволюції та напрямів реформування. Тому завдання даного дослідження – узагальнення певних закономірностей, тенденцій і традицій, властивих для української організації правосуддя і проявляються в ході радикальних судових реформ сьогодення.

Метою даної роботи є розгляд особливостей організації судустрою та судочинства в Україні, напрямків їх основного реформування.

Концептуальні засади, напрями й тенденції еволюції судової влади стали об'єктом дослідження таких учених, практичних фахівців, суддів, як: В. Малярєнко, О. Костенко, С. Ківалов, В. Онопенко, М. Оніщук, М. Орзих, В. Тертишник та багатьох інших. Проте на сьогодні існує нагальна потреба ефективного реформування всіх ланок судової системи України, а відмінність поглядів полягає в обранні певного методу такого реформування.

Виклад основного матеріалу. Правосуддя виступає фактором цивілізації, прогресу та оновлення в суспільстві, і в цьому перш за все виражається його соціальна цінність. Історія судових реформ дозволяє проаналізувати процес модернізації судустрою та судочинства, ступінь реалізації цілей удосконалення суду і процесу в конкретні історичні періоди.

Сьогодні, система правосуддя України не виконує поставлені перед нею завдання на належному рівні. Основними чинниками такої ситуації є:

- низький рівень правової культури та правової свідомості суспільства;
- розповсюдженість корупційних явищ у сфері правосуддя;
- недосконалість кадрового планування в системі судової влади;
- збереження факторів залежності суддів від виконавчої та законодавчої гілок влади, зокрема, наявність конституційних положень, які стримують посилення незалежності суддів;
- абсолютизація принципу про поширення юрисдикції судів на всі правовідносини; недосконалість процесуальних інструментів для захисту прав та інтересів осіб, у тому числі нерозвинена система альтернативних методів вирішення спорів;
- недосконалість методик визначення оптимального кількісного складу суддів та чисельності працівників апаратів судів відповідно до навантаження; непропорційне робоче навантаження на суддів і працівників апарату судів та відсутність механізмів оперативного вирівнювання навантаження на суддів, що знижує якість правосуддя;
- недосконалість бюджетного планування і управління в системі судової влади та відсутність єдиних методологічних підходів у плануванні видатків судів;
- недостатній рівень єдності та послідовності судової практики; відсутність чи недостатній рівень використання можливостей сучасних інформаційних систем (електронне правосуддя);
- низький рівень публічності сфери правосуддя та довіри до судової системи взагалі і до суддів зокрема [4].

Згідно стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки, серед першочергових реформ, які необхідно впровадити в Україні, особлива увага приділяється судовій реформі, метою якої є утвердження такого правопорядку, який ґрунтується на високому рівні правової культури в суспільстві, діяльності всіх суб'єктів суспільних відносин на засадах верховенства права та захисту прав і свобод людини, а в разі їх порушення – справедливого їх відновлення в розумні строки.

Отже, в умовах сучасності, українська система судочинства та судоустрою зазнає значних змін. Наразі, реформативний процес

знаходиться в стадії реалізації, тому його наслідки можна лише спрогнозувати.

Серед основних завдань судової реформи можна виділити:

- створення сильної, авторитетної і самостійної судової влади, організація якої здатна була б забезпечити ефективність судового захисту прав та свобод людини і громадянина [4];

- забезпечення доступності правосуддя шляхом поширення юрисдикції судів на всі правовідносини;

- удосконалення судових процедур вирішення справ, зокрема порядку оскарження і перегляду судових рішень, у напрямку посилення процесуальних гарантій справедливого розгляду і вирішення справ;

- зміна пріоритету у співвідношенні публічних і приватних інтересів при вирішенні судових справ на користь останніх; підвищення статусу суддів, їхнього професіоналізму, посилення гарантій незалежності суддів.

9 вересня 2017 року Верховна Рада розглянула правки закону Президенту України № 6232 «Про реформування судової системи України». Закон передбачає зміни в ряді кодексів і нормативно-правових актах, що регламентують діяльність судів-господарський і цивільний процесуальні кодекси, Кодекс адміністративного судочинства та інші акти. Судова реформа передбачає внесення змін і до Конституції, і до законодавства про судоустрій. Реформа передбачає введення нових судових інстанцій – створення патентного та антикорупційного судів. Реформа торкається трансформації всієї вертикалі судової системи, включаючи реорганізацію Верховного Суду і передачу під його відповідальності розгляду справ в компетенції вищих спеціалізованих судів [1].

Створення антикорупційного суду пов'язане із зобов'язаннями України перед МВФ в рамках співпраці з підписаним Меморандумом про економічну та фінансову політику в березні 2017 року. Уряд зобов'язувався до середини літа поточного року підготувати законодавчу базу для створення окремого судового органу – антикорупційних судів.

07.06.2018 Верховною Радою України прийнято Закон України № 2447-VIII «Про Вищий антикорупційний суд» (далі – Закон № 2447-VIII), яким визначено, зокрема, статус та завдання, підсудність справ Вищого антикорупційного суду, вимоги до кандидатів на посади суддів Вищого антикорупційного суду, порядок зайняття посади, а також додаткові гарантії безпеки суддів цього суду.

21.06.2018 Верховною Радою України прийнято Закон України № 2470-VIII «Про утворення Вищого антикорупційного суду».

Закон № 6232 – один з основних в системі трансформації судової влади в Україні. В Адміністрації Президента запевняють, що законопроект підтримується юридичною спільнотою. Основні тези реформи містяться в пояснювальній записці до нього [1]:

«Юрисдикцію між загальними, господарськими та адміністративними судами пропонується розмежовувати залежно від предмета, а не сторін спору».

«Учасникам справи забезпечується можливість брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції, не покидаючи свого житлового або робочого приміщення, а для свідків, експертів – в приміщенні іншого суду»

«Єдиний державний реєстр виконавчих документів повинен виконувати функцію доступу до судової інформації, економити час і кошти стягувачів»;

«Надання завідомо недостовірних або підроблених доказів у суд вважається окремим складом злочину і передбачає покарання»;

«Організація системи автоматизованого арешту коштів відповідачів або боржників, що дозволить забезпечити оперативне (в межах декількох хвилин) виявлення грошових коштів, що належать відповідачу або боржнику, і накладти на них арешт відповідно до судового рішення або постанови державного виконавця».

Також, даний законопроект вводить спрощену процедуру стягнення коштів з боржників у разі відповідності закріпленим вимогам.

Окремо прописаний регламент розгляду справ Верховним Судом. Зокрема, рішення суду переглядатиметься один раз у касаційному порядку Верховним Судом за певною скаргою.

Розглядаючи можливі наслідки даної системи реформування, дослідники зазначають, що «Аналіз документа вказує на значні обмеження гласності судових процесів, створювались для всіх, хто бажає стежити за судовими процесами у приміщеннях судів та поза їх (ЗМІ, монітори, сторони процесу, інші вільні слухачі і люди, які не перебувають у суді). Громадські організації, які займаються захистом права на справедливий суд, вважають такі обмеження законодавчим наступом на гласність судочинства, яке було досягнуто завдяки ухваленню нового закону «Про судоустрій і статус суддів». Таким чином, буде значно ускладнено висвітлення судових процесів, робота

журналістів-розслідувачів, правозахисників та ін.». Отже, одним із серйозних наслідків буде зниження прозорості судів [2].

Найбільша перевага даної реформативної концепції – всебічне, системне та повне удосконалення судової влади в Україні, яка зараз знаходиться на етапі становлення, а не часткове вдосконалення окремих її суб'єктів та інститутів.

Висновки. Отже, можемо зробити висновки про те, що в умовах сучасності українська система організації судоустрою та судочинства не відповідає поставленим цілям. Тому, дана система потребує невідкладного реформування на всіх рівнях. Наразі, згідно вимоги МВФ, Україна вводить нову систему реформації системи судоустрою та судочинства, метою якої є повна перебудова вже існуючої системи. Важливим аспектом є створення та функціонування антикорупційного суду. Проте, ніхто не може з точністю прогнозувати наслідки, які матиме дана система реформування, так як наразі вона знаходиться лише на стадії впровадження.

Список використаних джерел:

1. Гелюх М. Судова реформа в Україні. URL: <https://ua.news/ru/sudova-reforma-v-ukrayini-popravki-riziki-umisne-zatyaguvannya/>
2. Квасиневська Н.Д. Загальні проблеми реформування судової системи України // До нової концепції юридичної освіти. 2015. № 2. С. 242-245.
3. Ставнійчук М. Судова реформа «навиворіт». «Дзеркало тижня. Україна». 2015. № 14. С. 25-29.
4. Стратегія реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/276/2015>